Radicale Jaren

Een mixed-methods onderzoek naar de rol van leeftijd bij radicalisering, extremisme en terrorisme

Samenvatting

Dr. Elanie Rodermond
Lys van de Voorde MSc
Merel de Nijs MSc
Prof. dr. mr. Bram Sizoo
Prof. dr. Gary Lafree

Amsterdam, juli 2026

Nederlands Studiecentrum
Criminaliteit en Rechtshandhaving

Radicale Jaren

Een mixed-methods onderzoek naar de rol van leeftijd bij radicalisering, extremisme en terrorisme

Samenvatting

Amsterdam, juli 2026

Dr. Elanie Rodermond	NSCR, Vrije Universiteit Amsterdam, afdeling Criminologie
Lys van de Voorde MSc	NSCR, Vrije Universiteit Amsterdam, afdeling Criminologie
Merel de Nijs MSc	NSCR, NIFP
Prof. dr. mr. Bram Sizoo	Universiteit van Amsterdam
Prof. dr. Gary Lafree	Maryland University (VS)

Colofon

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC).
Projectnummer 3552

© 2026; Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR), Amsterdam. Auteursrechten voorbehouden.

Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving

VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

UNIVERSITY OF MARYLAND 18 56

Achtergrond en onderzoeksvragen

De afgelopen jaren lijkt in Nederland en de ons omringende landen sprake van een groeiend aantal jongeren die betrokken zijn bij gewelddadig extremisme of worden verdacht van terrorisme-gerelateerde misdrijven. Deze signalen hebben bij de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) geleid tot een behoefte aan meer inzicht in de rol van leeftijd bij radicalisering, extremisme en terrorisme. In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) is daarom het onderhavige onderzoek uitgevoerd.

Binnen de criminologie bestaat al langere tijd aandacht voor de relatie tussen leeftijd en normoverschrijdend gedrag, waaronder criminaliteit. Ook binnen radicaliseringsprocessen lijken leeftijdsspecifieke dynamieken een rol te spelen. Jongeren bevinden zich bijvoorbeeld in een fase van identiteitsvorming, zingeving en sociale beïnvloedbaarheid, waardoor zij ontvankelijker kunnen zijn voor ideologische narratieven, groepsdruk en online beïnvloeding. Tegelijkertijd wijzen recente ontwikkelingen erop dat radicalisering zich niet beperkt tot jongeren; ook onder oudere leeftijdsgroepen komen vormen van extremisme voor.

Hoewel verschillende theoretische modellen en studies aanwijzingen geven voor leeftijdsspecifieke radicaliseringspaden, ontbreekt nog altijd een samenhangend overzicht van wetenschappelijke bevindingen. Daarnaast verschillen studies sterk in gehanteerde definities van radicalisering, extremisme en terrorisme en daarmee ook in de onderzochte uitkomsten. Hierdoor is de wetenschappelijke basis voor leeftijdsspecifieke preventie- en interventiestrategieën beperkt. Het huidige onderzoek beoogt daarom inzicht te bieden in de wijze waarop leeftijd samenhangt met radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven. Daarbij staan drie overkoepelende onderzoeksvragen centraal:

1. Wat volgt uit de literatuur, bestaande data en inzichten van professionals over de wijze waarop leeftijd een rol speelt bij radicalisering, participatie in extremistische groepen en betrokkenheid bij terroristische misdrijven, alsmede bij de bescherming daartegen?

2. Wat is bekend over de huidige leeftijdsverdeling onder individuen die radicaliseren, participeren in extremistische groepen en betrokken zijn bij terroristische misdrijven?

3. Wat zijn op basis van het bovenstaande aanknopingspunten voor een (preventieve) leeftijdsspecifieke aanpak van radicalisering en het voorkomen van betrokkenheid bij extremistische organisaties en terroristische misdrijven?

Methode

Ter beantwoording van de onderzoeksvragen zijn verschillende onderzoeksmethoden gecombineerd. Allereerst is een *systematic scoping review* uitgevoerd naar literatuur over radicalisering, extremisme en terrorisme in verschillende levensfasen. Hiervoor zijn zoekopdrachten uitgevoerd in *Web of Science* en *Google Scholar*, gericht op radicalisering, extremisme, terrorisme en leeftijdsgerelateerde begrippen. Alleen empirische en gereviewde studies uit de periode 2001–2025 werden geïncludeerd. Uiteindelijk resulteerde dit in 93 geïncludeerde studies.

Vervolgens zijn analyses uitgevoerd op twee internationale databases: de European Database of Terrorist Offenders (EDT) en de Profiles of Individual Radicalization in the United States (PIRUS). De EDT bevat informatie over individuen die in vijf Europese landen zijn veroordeeld voor een terroristisch misdrijf (of zijn overleden bij het plegen van dat misdrijf). Voor het huidige onderzoek zijn gegevens over veroordeelden in Nederland en België over de periode 2012-2023 geïncludeerd. De PIRUS-database bevat open-source informatie over individuen met extremisme-gerelateerde feiten in de Verenigde Staten. In het huidige onderzoek hebben we ons gericht op data uit de periode 1990-2023. Binnen beide databases zijn leeftijdsgroepen geconstrueerd. Voor de EDT zijn de leeftijdscategorieën ≤18 jaar, 19-25 jaar, 26-35 jaar en ≥36 jaar gehanteerd. In PIRUS is de oudste categorie verder uitgesplitst naar 36-49 jaar en ≥50 jaar. Op basis van de data zijn trendanalyses en vergelijkende analyses uitgevoerd om verschillen tussen leeftijdsgroepen in kaart te brengen.

Tot slot zijn twee aanvullende databronnen gebruikt. Allereerst zijn recente Nederlandse politiegegevens meegenomen om een beeld te schetsen van de meer actuele stand van radicalisering onder minderjarigen. Deze gegevens zijn integraal afkomstig uit een publicatie die door medewerkers van de Nationale Politie is opgesteld (Nationale Politie, 2026). Daarnaast zijn twee expertmeetings georganiseerd met professionals en wetenschappers van onder meer het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, Landelijk Steunpunt Extremisme, Dienst Justitiële Inrichtingen en gemeenten. Tijdens deze bijeenkomsten werden voorlopige bevindingen besproken en gespiegeld aan ervaringen uit de praktijk. Daarnaast werd gesproken over bestaande preventie- en interventieprogramma's en mogelijke aanknopingspunten voor verdere doorontwikkeling. De inzichten uit deze expertmeetings zijn gebruikt om de bevindingen uit de literatuur en databestanden te duiden en te vertalen naar concrete aanknopingspunten voor beleid en praktijk.

Resultaten

Geen structurele verjonging in EDT en PIRUS, maar aanzienlijke groep (jonge) adolescenten in politiestatistieken

Om te onderzoeken of sprake is van een structurele verandering van de leeftijd in relatie tot radicalisering en terroristische misdrijven, zijn trendanalyses uitgevoerd op de EDT- en PIRUS-data. De trendanalyse van de EDT over de periode 2012-2023 laat zien dat de gemiddelde leeftijd ten tijde van het terroristisch misdrijf over de jaren heen fluctueert, maar geen consistent stijgend of dalend patroon vertoont. Hoewel tussen 2012 en 2017 sprake lijkt van een lichte stijging en in recente jaren een daling zichtbaar is, laten de analyses geen statistisch significante verandering in leeftijd over de tijd zien. Op basis van de EDT-data kan daarom geen empirisch bewijs worden gevonden voor een structurele verjonging of veroudering van terrorisme-veroordeelden. Ook de trendanalyse van de PIRUS-data laat over de periode 1990-2023 geen duidelijke stijgende of dalende trend zien in de gemiddelde leeftijd ten tijde van de extremisme-gerelateerde feiten. De gemiddelde leeftijd blijft over de jaren heen relatief stabiel en ook hier laat de regressieanalyse geen significante verandering over de tijd zien.

Daar tegenover staat dat cijfers van de politie weergeven dat binnen recente casuïstiek een aanzienlijke groep zeer jonge betrokkenen voorkomt. Van de 161 onderzochte individuen was de jongste betrokkene 12 jaar en de oudste 20. De gemiddelde leeftijd bedroeg 16 jaar, de meest voorkomende leeftijd was 15 jaar en 42 jongeren waren jonger dan 15 jaar. In de politiepublicatie worden geen vergelijkbare cijfers over eerdere jaren verstrekt, waardoor een betrouwbare trendanalyse op dit moment niet mogelijk is. De gegevens kunnen daarom niet worden gebruikt om vast te stellen of daadwerkelijk sprake is van een structurele verjonging. Tegelijkertijd laten zij wel zien dat zich in absolute aantallen een groep zeer jonge betrokkenen aandient die in deze omvang niet eerder zichtbaar was in beschikbare statistieken en openbare cijfers over extremisme en radicalisering. Deze bevinding sluit aan bij signalen uit de expertmeetings, waarin professionals erop wezen dat zij in de praktijk regelmatig te maken hebben met relatief jonge betrokkenen en dat er zorgen bestaan over radicalisering op jonge leeftijd.

Sociale bindingen, groepsdynamieken en betekenisgeving

De sterkste overeenkomst tussen de *scoping review*, EDT en PIRUS is dat sociale inbedding, groepsdynamieken en processen van identiteit en *belonging* een prominentere rol spelen bij adolescenten en jongvolwassenen dan bij oudere leeftijdsgroepen. In alle bronnen komen peers, radicale vrienden, familieleden, sociale exclusie en behoefte aan verbondenheid consistenter en sterker naar voren bij jongere groepen. Ook erkenning, status, spanning, kameraadschap en zingeving worden vaker genoemd als motieven die jongeren ontvankelijk kunnen maken voor extremistische groepen of ideologieën. Deze patronen werden tijdens de expertmeetings herkend door professionals uit onderzoek en praktijk, die benadrukten dat jongeren relatief vaak zoeken naar erkenning, verbondenheid en groepsidentiteit.

De EDT bevestigt dit patroon het duidelijkst: jongere groepen hebben vaker persoonlijk contact met gewelddadige extremisten, zijn vaker lid van extremistische of terroristische organisaties en

noemen vaker motieven zoals belonging, spanning, avontuur, religieuze verplichting en betekenisgeving dan oudere groepen. PIRUS laat minder consistente patronen zien voor vrienden en familie, maar bevestigt wel dat jongere groepen vaker actief toenadering zoeken tot extremistische bewegingen en vaker radicale informatie opzoeken. Gezamenlijk wijzen de bevindingen erop dat radicalisering bij jongeren relatief sterker samenhangt met sociale beïnvloeding, groepsvorming en identiteitsontwikkeling dan bij volwassenen. Bij oudere groepen verschuift het beeld juist richting langdurige maatschappelijke grieven, sociale instabiliteit en bredere levensloopproblematiek, terwijl belonging, groepscohesie en spanning relatief minder prominent aanwezig zijn.

Het online domein en digitale radicalisering

Een van de meest consistente bevindingen van het onderzoek is dat het online domein vooral in de adolescentie en jongvolwassenheid een centrale rol speelt binnen radicaliseringsprocessen. De drie bronnen wijzen opvallend sterk in dezelfde richting: online radicalisering en digitale socialisering zijn vooral kenmerkend voor jongere leeftijdsgroepen, een beeld dat werd bevestigd in de expertmeetings. De scoping review benadrukt daarbij de toegankelijkheid van online content, anonimiteit, contact met gelijkgestemden, sociale media en gamified strategieën. De EDT laat zien dat het zoeken, gebruiken, ontwikkelen of verspreiden van gewelddadig-extremistisch materiaal afneemt naarmate de leeftijd toeneemt en dat internet en sociale media relatief vaker voorkomen bij de jongste groep. PIRUS bevestigt dit nog sterker: bij jongere leeftijdsgroepen spelen internet en sociale media vaker een primaire rol in het radicaliseringsproces, terwijl oudere groepen vaker traditionele media gebruiken of online omgevingen vooral ondersteunend benutten. De bevindingen suggereren daarmee dat internet en sociale media voor jongeren niet alleen een belangrijke omgeving vormen voor blootstelling aan extremistische narratieven, maar ook voor identiteitsvorming, sociale erkenning, groepsvorming en actieve betrokkenheid bij extremistische netwerken. Bij oudere groepen lijkt het online domein minder centraal te staan binnen het radicaliseringsproces.

Psychologische kwetsbaarheden, criminaliteit en cumulatieve levensloopproblematiek

Alle drie de bronnen laten zien dat psychologische kwetsbaarheden een rol kunnen spelen binnen radicalisering, maar ook dat deze factoren zelden op zichzelf staan. In de literatuur worden onder meer negatieve emoties, psychische problemen, impulsiviteit, agressieregulatie-problemen, lage zelfcontrole en persoonlijkheidsproblematiek genoemd. Vooral bij jongeren worden deze kwetsbaarheden gekoppeld aan identiteitsvragen, onzekerheid en een grotere gevoeligheid voor ideologieën die structuur en betekenis bieden. Tegelijkertijd blijken psychische problemen niet duidelijk onderscheidend tussen leeftijdsgroepen. Zij komen in meerdere levensfasen voor en lijken vooral relevant te worden in combinatie met andere individuele, sociale en situationele factoren.

Een duidelijker leeftijdspatroon ontstaat voor middelengebruik, criminaliteit en bredere levensloopproblematiek. Zowel de literatuur als de databaseanalyses wijzen erop dat alcohol- en drugsproblematiek vaker voorkomt bij oudere leeftijdsgroepen. Daarnaast laten de EDT- en PIRUS-analyses zien dat oudere betrokkenen vaker een criminele voorgeschiedenis hebben,

eerder met justitie in aanraking zijn geweest en vaker eerdere (niet-)ideologisch gemotiveerde delicten hebben gepleegd. Ook worden zij vaker gekenmerkt door langdurige sociale instabiliteit, relationele problemen, werkloosheid, financiële problematiek en maatschappelijke grieven. Hoewel de literatuur eerdere delinquentie vooral beschrijft als risicofactor tijdens de adolescentie en jongvolwassenheid, laten de databestanden zien dat opgebouwde criminele carrières vooral zichtbaar zijn bij oudere betrokkenen. Dit hangt waarschijnlijk samen met blootstellingsduur: oudere personen hebben eenvoudigweg meer tijd gehad om een justitieel verleden op te bouwen. Gezamenlijk wijzen de bevindingen op een belangrijk verschil tussen levensfasen: bij jongeren staan ontwikkelingsgerelateerde kwetsbaarheden centraal, terwijl radicalisering bij volwassenen vaker is ingebed in cumulatieve criminaliteit, bredere levensloopproblematiek en opgebouwde grieven.

Ideologie

Een van de onderzoeksvragen had betrekking op mogelijke verschillen tussen ideologische stromingen. De scoping review laat zien dat bepaalde mechanismen, zoals ervaren onrecht, groepsidentificatie, in-group/out-group-denken, wantrouwen tegenover autoriteiten en legitimering van geweld, in meerdere ideologische stromingen voorkomen. Tegelijkertijd verschillen de concrete grieven en narratieven per stroming. Zo kunnen rechts-extremistische betrokkenen andere vormen van onrecht of bedreiging centraal stellen dan jihadistische of links-extremistische betrokkenen. De EDT- en PIRUS-data laten zien dat de ideologische samenstelling van de datasets sterk verschilt. In de EDT heeft het merendeel van de misdrijven een religieus oogmerk, wat in de praktijk vooral jihadistisch gemotiveerde delicten betreft. In PIRUS is juist rechts-extremisme dominant. Deze verschillen weerspiegelen deels contextuele, juridische en historische verschillen tussen Europa en de Verenigde Staten en beperken de vergelijkbaarheid van de bevindingen. Resultaten uit de EDT kunnen niet zonder meer worden gegeneraliseerd naar rechts-extremistische radicalisering, terwijl PIRUS-bevindingen niet zonder meer toepasbaar zijn op de Europese jihadistische context. Binnen de EDT werden voor de meeste ideologische overtuigingsvariabelen geen robuuste leeftijdsverschillen gevonden. Alleen steun voor een ideologie die geweld rechtvaardigt verschilde in de chi-kwadraatanalyse, maar dit bleef niet overeind in de regressieanalyse. In PIRUS werden wel leeftijdsverschillen gevonden in het actief zoeken naar radicale informatie en in bepaalde vormen van ideologische betrokkenheid. Daarnaast bleek afkeur van de Amerikaanse overheid en maatschappelijke waarden sterker aanwezig bij oudere leeftijdsgroepen.

Beschermende factoren

De literatuur over beschermende factoren is minder omvangrijk dan de literatuur over risicofactoren. Toch komen enkele terugkerende thema's naar voren. Bij adolescenten en jongvolwassenen worden vooral sociale steun, prosociale netwerken, *positive parenting*, contact met niet-radicale leeftijdsgenoten, schoolbinding, positieve identiteitsontwikkeling, psychosociale maturatie, empathie voor *out-groups*, afwijzing van geweld en toekomstoriëntatie genoemd. In de overgang naar volwassenheid worden daarnaast werk, opleiding, structuur, relaties, ouderschap en financiële onafhankelijkheid genoemd als factoren die *disengagement* kunnen bevorderen. De EDT bevat enkele beschermende factoren, maar de empirische

leeftijdsverschillen zijn beperkt. Het volgen van onderwijs na het terroristisch misdrijf of tijdens resocialisatie komt vaker voor bij de jongste groep dan bij oudere groepen. Voor steun vanuit familie of vrienden, verandering van vijandbeeld, afkeuring van geweld en positieve houding tegenover autoriteiten werden geen robuuste leeftijdsverschillen gevonden. PIRUS bevat geen vergelijkbare beschermende factoren.

De bevindingen suggereren dat beschermende factoren deels leeftijdsspecifiek kunnen worden ingevuld, maar dat de onderliggende beschermende mechanismen breder zijn. Sociale inclusie, betekenisvolle bindingen, toekomstperspectief, prosociale rollen en praktische stabiliteit lijken in meerdere levensfasen relevant. Voor jongeren ligt de nadruk eerder op opvoeding, school, *peers*, online weerbaarheid en identiteitsontwikkeling. Voor volwassenen ligt de nadruk eerder op re-integratie, werk, huisvesting, sociale relaties en het opbouwen van conventionele rollen.

Samenvattend

Samenvattend laten de bevindingen zien dat leeftijd niet moet worden opgevat als een zelfstandige risicofactor voor radicalisering, extremisme of terrorisme, maar als een lens om te begrijpen welke mechanismen, risico- en beschermende factoren en interventieaanknopingspunten in verschillende levensfasen relevant zijn. Bij adolescenten en jongvolwassenen spelen sociale beïnvloeding, groepsvorming, identiteitsontwikkeling, *belonging* en online radicalisering een grotere rol dan bij oudere groepen. Jongeren hebben vaker contact met gewelddadige extremisten, zijn vaker betrokken bij extremistische groepen en gebruiken internet en sociale media vaker als centrale omgeving voor blootstelling aan extremistische narratieven, sociale erkenning en groepsvorming. Bij volwassenen verschuift het beeld juist meer richting cumulatieve levensloopproblematiek, eerdere criminaliteit, middelengebruik, maatschappelijke grieven, sociale instabiliteit en bredere financiële of relationele problemen. Oudere betrokkenen hebben vaker een justitieel verleden en radicalisering lijkt bij hen vaker verweven met langdurige maatschappelijke en persoonlijke problematiek. Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat bepaalde mechanismen, zoals ervaren onrecht, behoefte aan betekenis, sociale beïnvloeding en blootstelling aan extremistische narratieven, in meerdere levensfasen en ideologische stromingen terugkomen, zij het in verschillende vormen en met verschillende accenten.

Beperkingen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Bij de interpretatie van de resultaten moet rekening worden gehouden met enkele beperkingen. Ten eerste verschillen de gebruikte databronnen sterk in opzet, populatie en context en zijn zij daardoor niet direct vergelijkbaar. Ten tweede konden de gebruikte databestanden niet worden vergeleken met de algemene bevolking of reguliere criminele populaties, waardoor onduidelijk blijft in hoeverre de gevonden factoren specifiek zijn voor radicalisering en extremisme. Ten derde was de groep minderjarigen in de EDT relatief klein, terwijl recente politiegegevens juist wijzen op een substantiële groep minderjarigen in recente signaleringscasuïstiek die nog beperkt zichtbaar is in de gebruikte databestanden. Dit benadrukt het belang van aanvullend empirisch onderzoek dat beter aansluit op actuele praktijkontwikkelingen en vroegtijdige signalering buiten het strafrechtelijke domein. Ten vierde zijn veel van de analyses retrospectief en cross-sectioneel

van aard, waardoor zij vooral inzicht geven in samenhang tussen factoren, maar geen uitspraken toelaten over causaliteit of ontwikkeling over tijd. Tot slot zijn recente ontwikkelingen, zoals hybride online milieus, COM-netwerken en nihilistische online geweldsculturen, slechts beperkt zichtbaar in de bestaande literatuur en databestanden.

De resultaten en beperkingen leiden tot verschillende aanbevelingen voor vervolgonderzoek. In de eerste plaats is vergelijking met controlegroepen uit de algemene bevolking en plegers van reguliere criminaliteit nodig, zodat beter kan worden vastgesteld welke leeftijdsspecifieke factoren specifiek samenhangen met radicalisering en extremisme. Daarnaast is longitudinaal onderzoek nodig om beter inzicht te krijgen in hoe radicalisering zich over de tijd ontwikkelt en hoe risico- en beschermende factoren elkaar gedurende de levensloop beïnvloeden. Ook is meer onderzoek nodig naar verschillende levensfasen. Over kinderen en jonge adolescenten is nog weinig empirische kennis beschikbaar, terwijl radicalisering op volwassen leeftijd ook relatief weinig empirische aandacht heeft gekregen. Verder verdient onderzoek naar beschermende factoren en weerbaarheid meer aandacht, waaronder de rol van sociale steun, school, gezin, peers, toekomstperspectief, werk, huisvesting en online weerbaarheid. Daarnaast blijft verdiepend onderzoek nodig naar online radicalisering en de wisselwerking tussen online en offline processen, waaronder de rol van sociale media, besloten online groepen, gamingomgevingen en online groepsvorming. Ook is meer vergelijkend onderzoek nodig naar ideologische stromingen en opkomende hybride online milieus, waarin extremistische ideologie, misogynie, provocatie, geweldsverheerlijking en nihilisme door elkaar kunnen lopen. Tot slot verdient participatief onderzoek meer aandacht, waarbij onderzoekers niet alleen óver, maar juist mét kinderen, adolescenten en jongvolwassenen spreken. Door hun ervaringen en perspectieven actief te betrekken, kan een beter en genuanceerder inzicht worden verkregen in de processen van radicalisering en de factoren die volgens jongeren zelf bijdragen aan preventie en weerbaarheid.

Aanbevelingen voor beleid en praktijk

De resultaten laten zien dat leeftijd niet als zelfstandige risicofactor moet worden gezien, maar als een lens om te bepalen welke mechanismen, beschermende factoren en interventievormen in verschillende levensfasen relevant zijn. Daarmee onderstrepen de bevindingen het belang van een ontwikkelingssensitieve en leeftijdsspecifieke benadering in zowel beleid als praktijk. De aanbevelingen die uit dit onderzoek voortvloeien kunnen worden onderverdeeld in twee categorieën. Ten eerste zijn er aanbevelingen die voor alle leeftijdsgroepen relevant zijn, maar waarbij leeftijd expliciet moet worden meegenomen in de beoordeling, duiding en aanpak van radicalisering. Ten tweede zijn er aanbevelingen die specifiek voortvloeien uit de verschillen die tussen levensfasen zijn gevonden en die daarom vragen om een leeftijdsspecifieke invulling van preventie en interventie.

Algemene aanbevelingen

1. **Versterk leeftijdsspecifieke expertise en handelingskaders in de praktijkketen.** Professionals binnen onderwijs, jeugdhulp, jongerenwerk, gemeenten, OM, DJI, reclassering en Zorg- en Veiligheidshuizen ervaren regelmatig onzekerheid bij het interpreteren van radicaliseringssignalen bij jongeren. Meer gerichte scholing,

ontwikkelingssensitieve handelingskaders en betere samenwerking tussen jeugd-, zorg- en veiligheidsdomein kunnen bijdragen aan vroegtijdigere signalering, passender interventies en het voorkomen van zowel onder- als oversignalering.

2. **Onderzoek in hoeverre bestaande risicotaxatie-instrumenten toepasbaar zijn op verschillende leeftijdsgroepen.** Veel bestaande instrumenten zijn ontwikkeld voor volwassenen, terwijl signalen bij jongeren vaker verweven zijn met normatieve ontwikkelingsprocessen, identiteitsvorming en online socialisatie. Ontwikkelingssensitieve instrumenten kunnen bijdragen aan betere signalering en duiding.

3. **Differentieer de online aanpak naar levensfase.** Online omgevingen spelen in alle leeftijdsgroepen een rol, maar de betekenis ervan verschilt per levensfase. Bij jongeren spelen online groepsvorming en beïnvloeding een centrale rol, bij jongvolwassenen raken online en offline netwerken vaker verweven en bij volwassenen lijken online processen vaker ondersteunend aan bestaande overtuigingen of netwerken. Preventie en interventie vragen daarom blijvende aandacht voor digitale leefwerelden, online subculturen en platformdynamieken.

Aanbevelingen voor een leeftijdsspecifieke aanpak

1. **Richt preventie bij adolescenten op identiteit, peers en online leefwereld.** In deze levensfase spelen belonging, status, groepsvorming, sociale erkenning en online beïnvloeding een relatief grote rol. Bij signalen van radicalisering is het daarom belangrijk om actief zicht te krijgen op met wie jongeren omgaan (offline én online) en in welke online groepen of omgevingen zij actief zijn. Scholen, jongerenwerk en jeugdhulp kunnen hierbij inzetten op mentoring, positieve rolmodellen, groepsactiviteiten en weerbaarheidstrainingen die jongeren alternatieve vormen van belonging, erkenning en betekenis bieden.

2. **Besteed bij jongvolwassenen expliciet aandacht aan overgangsfasen, sociale positie en toekomstperspectief.** In deze levensfase komen online en offline processen vaker samen en spelen overgangsfasen rond opleiding, werk, wonen, relaties en sociale positie een belangrijke rol. Preventie en interventie vragen daarom niet alleen aandacht voor overtuigingen of online gedrag, maar ook voor praktische ondersteuning bij opleiding, werk, inkomen, huisvesting en maatschappelijke participatie. Het versterken van toekomstperspectief lijkt hierbij een belangrijk aangrijpingspunt.

3. **Benader radicalisering bij volwassenen sterker vanuit cumulatieve levensloopproblematiek.** Bij volwassenen hangen radicaliseringsprocessen vaker samen met langdurige persoonlijke en sociale problematiek, zoals middelengebruik, schulden, werkloosheid, relationele instabiliteit en eerdere criminaliteit. Bij signalen van radicalisering is het daarom belangrijk om naast ideologische of veiligheidsaspecten ook standaard aandacht te besteden aan leefgebieden zoals financiën, huisvesting, werk, psychische gezondheid, verslaving en sociaal netwerk.

Tot slot

Dit onderzoek laat zien dat leeftijd een belangrijk analytisch perspectief biedt om radicalisering, extremisme en terrorisme beter te begrijpen. Hoewel leeftijd op zichzelf geen risicofactor vormt, verschillen de mechanismen, kwetsbaarheden en beschermende factoren per levensfase: bij jongeren staan vooral identiteitsontwikkeling, sociale beïnvloeding en online groepsdynamieken centraal, terwijl bij volwassenen vaker levensloopproblematiek, maatschappelijke grieven en sociale instabiliteit een rol spelen. De bevindingen benadrukken daarom het belang van een leeftijdssensitieve aanpak in onderzoek, beleid en praktijk, terwijl tegelijkertijd verdere kennisontwikkeling nodig blijft, met name over jonge adolescenten, beschermende factoren en de invloed van online omgevingen.

Het NSCR is onderdeel van de institutenorganisatie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)

Bezoekadres:
De Boelelaan 1077
1081 HV Amsterdam

Postadres:
Postbus 71304
1008 BH Amsterdam

T 020 598 5239
E nscr@nscr.nl
W www.nscr.nl

nscr

Nederlands Studiecentrum
Criminaliteit en Rechtshandhaving